

FAGLIG INTERNATIONALISME FØR ANDEN VERDENS- KRIG

Første del: Organisering af arbejdernes inter- nationale solidaritet

Af Knud Knudsen

For mange socialister stod den internationale arbejderbevægelses sammenbrud i sommeren 1914 som den store traumatiske oplevelse. Den faglige Amsterdam Internationale søgte i mellemkrigsårene at omsætte internationalismens ord og resolutioner i handling i kampen for demokrati og mod autoritære regimers undertrykkelse af arbejdernes grundlæggende rettigheder.

Arbejderbevægelsen er international. Den er også national, men altså tillige international, og derved skiller den sig ud i det politiske landskab i Europa i det 19. og 20. århundrede, som har stået i nationalismens tegn. Internationalismen er forankret i to forhold, for det første at kapitalen er international, og for det andet at arbejdslivet også er internationalt betinget. Ikke desto mindre har internationalismen været et af arbejderbevægelsens svage led. I det mindste har det været svært at organisere internationalismen i en slagkraftig form. Det kan skyldes, at internationalismen trods alt er svagere funderet i arbejderens umiddelbare virkelighed og bevidsthed end nationalismen. Undertiden kan det virke som et udslag af ønsketænkning og en kende virkelighedsfjernt, når arbejderbevægelsen i taler og programmatisk erklæring har bekendt sig til den proletariske internationalisme. Når "nationen" har været truet – som i 1914 eller under den sidste verdenskrig – har arbejderbevægelsen valgt nationen frem for internationalismen. Den har valgt det nationale fællesskab frem for klassesolidaritets på tværs af landegrænser. Internationalismen og ikke mindst internationalismens svaghed er temaet i denne artikel, hvor hovedvægten lægges på mellemkrigsårene, som blev så afgørende i europæisk historie.

Mellemkrigstiden blev en periode med nederlag på nederlag for arbejderbevægelsen, herunder de faglige organisationer. Kampen mellem demokrati og diktatur blev et hovedtema i europæisk historie efter Første Verdenskrig, og overalt hvor demokratierne faldt, var de faglige organisationer blandt de første ofre for de autoritære regimers overgreb. Fagbevægelsen faldt – sammen med arbejderbevægelsen og demokratiet. Hvorfor formåede fagbevægelsen ikke at handle og kæmpe imod de overgreb, som fandt sted for øjnene af alle? Skyldtes det manglende vilje eller manglende evne? Svaret må være det sidste. Der blev faktisk taget skridt til handling; aktioner blev sat i værk, men i intet tilfælde med

Tegning af den engelske maler Walther Crane til verdens arbejdere i anledning af 1. maj 1896 og brugt ved Den internationale socialist- og fagforenings kongres i 1896. Foto: Arbejdermuseet & ABA.

sejrrigt udfald. Fagbevægelsens magtesløshed over for de autoritære og fascistiske bevægelser vil være et hovedtema. Det andet tema gælder det strategiske grundlag for den faglige internationalisme, herunder spørgsmålet som fagbevægelsens stilling til den økonomiske krise i 1930'erne, til kampen for fred og afrustning og mod krig og fascisme? I denne artikel behandles det første tema. I en følgende artikel vil jeg søge at belyse det strategiske grundlag for den internationale fagbevægelse i mellemkrigsårene.

Det simple svar på internationalismens svaghed ville være, at den internationale arbejderbevægelse ikke var stærkere end de enkelte led, som den bestod af, nemlig de nationale bevægelser. Det er afgjort et af svarene, og i en bredere behandling af den internationale fagbevægelse før Anden Verdenskrig burde sammenhængen mellem den faglige organisering på nationalt og internationalt niveau afgjort inddrages mere end det sker i denne artikel. Ligeledes er konflikterne mellem Amsterdam Internationalen og den kommunistiske Røde Internationale med sæde i Moskva heller ikke inddraget synderligt, selv om dette modsætningsforhold klart svækkede fagbevægelsens gennemslagskraft. Endelig for det tredje vil de interne organisatoriske problemstillinger i Amsterdam Internationalen heller ikke blive behandlet, selv om de fyldte meget i debatterne og kunne være del af en forklaring på afmagten. Sigtet har således ikke været at give en bred fremstilling af Amsterdam Internationalens historie. En så dan foreligger i Geert Van Goethems bog fra 2006.¹ Jeg har søgt at begrænse mig til de to overordnede temaer, og ser i denne første artikel på nogle af Amsterdam Internationalens konkrete forsøg på at organisere internationale aktioner af betydning for fagbevægelsen.

Tre faser tegner sig: Den første var efterkrigsårene 1919-23. De delegerede havde knap nok forladt Amsterdam, før Internationalen i 1920 indledte en aktion mod Horthys reaktionære regime i Ungarn, som blev etableret ved at vælte Bela Kuns rådsrepublik og

efterfølgende gennemførte en brutal nedkæmpelse af arbejderbevægelsen og al opposition i landet. I umiddelbar forlængelse heraf fulgte aktionen mod krigen mellem Polen og det nye revolutionære Rusland i 1920 og efterfølgende to internationale hjælpeaktioner, først for de østrigske arbejdere (Wien) og derefter til ofrene for hungersnøden i Rusland. Disse fire aktioner kom til at fylde meget i Amsterdam Internationalens første tid. Denne fase kulminerede under den internationale krise i forbindelse med franske og belgiske troppers besættelse af Ruhrdistriktet i starten af 1923. Ruhrkrisen satte den nye Internationales beslutnings- og handlekraft på en alvorlig prøve og markerede afslutningen på den første fase i Amsterdam Internationalens virke som organisator af fagbevægelsens internationale solidaritet. Årene i midten af 1920'erne blev et mellemstadium – mellem en efterkrigstid i revolutionens tegn og en førkrigstid præget af nazisme og fascisme. Den centrale begivenhed i denne mellemfase var generalstrejken i England i 1926, som rejste den helt generelle problematik om international økonomisk støtte til faglige konflikter i enkelte lande: Hvornår og hvordan kunne Det internationale Fagforbund yde støtte? Den tredje fase var den, der kan sammenfattes under overskriften kampen mod fascisme og nazisme. Den indledtes allerede i 1920'erne, men blev den helt overordnede under krisen i 1930'erne. Hvilken stilling skulle Det internationale Fagforbund tage i denne kamp? Her ses på det Internationale Fagforbunds initiativer i forhold til den italienske og den tyske fagbevægelse.

Historieskrivning og kilder

På dansk har Søren Federspiel i en artikel i *Årbog for arbejderbevægelsens historie* i 1978 udarbejdet en fin oversigt over Fagforeningsinternationalen fra 1901 til 1914.² Dertil kommer både ældre og nyere oversigtsværker om de faglige internationalers historie.³ Her er der grund til at fremhæve det store værk, som Marcel van der Linden redigerede,

The International Confederation of Free Trade Unions, 2000, som både har grundige afsnit om Fagforeningsinternationalen frem til 1919 ved Michel Dreyfus og om den faglige Internationale i perioden 1919-1945 ved Geert Van Goethem. Van Goethem kommer i sit små hundrede sider lange kapitel udførligt omkring de samme temaer, som der vil være fokus på i denne artikel. En bredere version af historien om Amsterdam Internationalen har Geert Van Goethem siden fremlagt i bogform, *The Amsterdam International: the World of the International Federation of Trade Unions (IFTU), 1913-1945*, 2006, som er det nye hovedværk om Amsterdam Internationalen. Blandt de nyere bidrag hører også Marcel van der Lindens bog fra 2003 om "transnational arbejderhistorie", som indeholder et kapitel om faglig internationalisme. Van der Linden ser tiden frem til 1901 som en vigtig etableringsfase, hvor grundlaget for organiseringen af den faglige internationalisme blev lagt. Det blev de centrale landsorganisationer, og der var en betydelig inerti i organisationsformen, på peges det.⁴

Der findes også en ældre litteratur om den faglige Internationale, udarbejdet af folk med tilknytning til Det internationale Fagforbund – Edo Fimmen, *The International Federation of Trade Unions*, 1922, Johannes Sassenbach, *Twenty-five Years International Federation of Trade Unions*, 1926 og Walther Schevenels, *Forty-Five Years International Federation of Trade Unions*, 1956. Alle tre forfattere – Fimmen, Sassenbach og Schevenels – var sekretærer i Amsterdam Internationalen i mellemkrigsårene. Derfor er Willy Buschaks biografi *Edo Fimmen. Der schöne Traum von Europa und die Globalisierung. Eine Biografie*, 2002 for en stor del også en historie om Det internationale Fagforbund, så gar en meget grundig fremstilling, der på fin måde fører os ind i Fimmens tankeunivers. Lewis L. Lorwins klassiske *Labor and Internationalism*, 1929 skal nævnes som eksempel på en ældre fremstilling.

Kildegrundlaget for de to artikler er det store og velordnede materiale vedr. den Internati-

onale Faglige Central (IFC), som er samlet i det danske LO-arkiv.⁵ Det centrale arkiv, dvs. Internationalens eget arkiv, er formentlig gået tabt. I hvert fald forsvandt det i forbindelse med den tyske besættelse af Frankrig i 1940. Fra 1931 havde Internationalen haft til huse i Berlin, men man nåede at flytte både kontor og arkiv til Paris kort tid før nazisternes magtovertagelse i Tyskland. Arkivet blev også før den tyske hær's indmarch i Paris flyttet fra hovedsædet i byens centrum og fordelt på to private adresser. Siden har ingen imidlertid set det. Det er tilsyneladende hverken blevet beslaglagt af de amerikanske eller russiske styrker i 1945. Van Goethem bygger således i høj grad sin fremstilling af Amsterdam Internationalen på det materiale, som findes i det engelske TUC's arkiv, hvilket må skønnes at være det bedste, da det fra 1920 var en englænder med tilknytning til TUC, der bestred formandsposten i Det internationale Fagforbund. Dette har Van Goethem så suppleret med bl.a. en del privat arkivmateriale.⁶ Materialet i det danske LO-arkiv er ganske omfattende; 25 kasser med officielle skrivelser, referater fra møder i bestyrelse og repræsentantskab, kongresmateriale, sagsakter i stort omfang, private notater og meget mere. Denne artikel kan også være en anledning til at præsentere dette indtil videre ikke meget benyttede materiale.

Fagforeningsinternationalen 1901-1914

Det var Karl Marx og Friedrich Engels, der i *Det kommunistiske Manifest* (1848) skrev, at arbejderen ikke havde noget fædreland. Begge var virksomme i forbindelse med oprettelsen af den Første Internationale i 1864, hvor de engelske fagforeninger spillede en hovedrolle. Første Internationale – med sæde i London og Karl Marx som "sekretær" – var både en faglig og politisk Internationale. De engelske fagforeningsledere indtog en dominerende rolle. De så bl.a. Internationalen som en organisation, der kunne styrke arbejderens organisering i Europa og organisere in-

ternationale solidaritetsaktioner, for eksempel forhindre engelske kapitalister i at importere udenlandske arbejdere som strejkebrydere under faglige kampe. Første Internationale opløstes i kølvandet på den fransk-tyske krig og Pariserkommunen i 1871.

Anden Internationale blev stiftet i 1889 på en kongres i Paris. Som den gamle Første Internationale forenede Anden Internationale i starten både det faglige og det politiske. Fremgangen for den socialdemokratiske arbejderbevægelse i Tyskland efter ophævelsen af socialistloven i 1890 bevirkede, at de velskolede tyske socialdemokrater snart blev toneangivende i Anden Internationale. I løbet af 1890'erne voksede både den faglige og den politiske organisering af arbejderne i Europa, og denne fremgang var baggrunden for de faglige organisationers ønske om at udskille det faglige fra Anden Internationale og oprettelsen af en faglig Internationale i starten af det 20. århundrede. Omkring århundredeskiftet (1900) var der dannet centrale landsorganisationer i mange lande, og disse blev grundlaget for Fagforeningsinternationalen. I de samme år udvikledes også på forbundsniveau et internationalt samarbejde.

Det konkrete initiativ til oprettelsen af den første Fagforeningsinternationale blev taget i København i 1901. Her blev der afholdt skandinavisk arbejderkongres, og i forlængelse heraf var den danske landsorganisation, De samvirkende Fagforbund, vært for en international konference, hvor forslaget om at oprette en faglig Internationale blev fremlagt. På mødet i København deltog A. Octors fra Belgien, C. Legien fra Tyskland, J. Mitchel fra England, H. Drokila fra Finland, A. Pedersen fra Norge, H. Lindquist fra Sverige og Jens Jensen fra Danmark. Ifølge et tysk referat fra det første møde havde den tyske delegerede nævnt de tidligere forsøg på at samles til internationale faglige konferencer. Når de tyske fagorganisationer havde afvist at deltage i disse, skyldtes det ikke manglende international solidaritet, forsikrede Legien. Men de mente ikke, at der ville komme noget ud af disse initiativer.

“Der kunne kun opnås resultater, hvis der på sådanne kongresser kunne indgås faste aftaler om gensidig understøttelse under økonomiske kampe. De faglige organisationer i de enkelte lande er imidlertid endnu ikke tilstrækkeligt stærke til (at træffe sådanne beslutninger). For så vidt der skal træffes generelle beslutninger, kan dette ske på de internationale arbejderkongresser, som afholdes regelmæssigt, og hvor de tyske fagforeninger også er repræsenteret.”

Det ville imidlertid være nødvendigt, fortsatte dokumentet, at når til international forståelse af fagforeningsspørgsmål; der skulle ikke indkaldes en international kongres, det ville være nok med “en konference for de internationale sekretærer (formænd).”

Tyskerne forestillede sig, at deltagerne på hver konference besluttede sig for den efterfølgende konference, og så skulle formændene være forpligtet til at møde op her.⁷ I lyset af at Legien de følgende år konsekvent søgte at begrænse det internationale faglige samarbejde til informationsudveksling på sekretariats-niveau er det værd at bemærke, at han ifølge referatet skulle have ment, at en faglig Internationale burde have som primær opgave at yde økonomisk støtte under konflikter.

Året efter mødtes en bredere kreds af landsorganisationer i Stuttgart, og Dreyfus daterer den første Fagforeningsinternationales start til Stuttgart-kongressen 1902. De delegerede blev her enige om at opbygge den faglige Internationale på grundlag af de nationale landsorganisationer. Det kunne udtrykkes således, at “centralisationen” sejrede over forbundene. Året efter i Dublin (juli 1903) blev Internationalens formål samlet i to overskrifter: korrespondance og information. Carl Legien etablerede et sekretariat for Internationalen i Berlin og udsendte en årlig beretning til medlemsorganisationerne.

Fagforeningsinternationalen var for så vidt kun en række konferencer og et sekretariat i Berlin, ledet af formanden for den tyske landsorganisation Carl Legien. Medlemmer var de faglige landsorganisationer, som var blevet oprettet i de fleste europæiske lande.

Carl Legien (1861-1919), formand for Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands (tysk LO) og den første sekretær for Det internationale sekretariat for de faglige landsorganisationer med hjemsted i Berlin fra 1903-1920. Foto: Arbejdermuseet & ABA.

15 af de 22 landsorganisationer, som var med i den faglige Internationale, var oprettet før 1903, de 7 efter. Det korrekte navn for den faglige Internationale er således Det internationale sekretariat for de faglige landsorganisationer.

Søren Federspiel har i sin artikel fra 1978 grundigt gennemgået udviklingen i den faglige Internationale frem til 1914, herunder de gentagne sammenstød mellem franske og tyske synspunkter. Den franske landsorganisation (CGT) søgte i 1904 at få anti-militarisme og generalstrejke på dagsordenen, plus spørgsmål om 8-timersdagen, og igen

uden held. Herefter trak franskmændene sig for en tid ud af samarbejdet. På intet tidspunkt lykkedes det franskmændene at udfordre det tyske lederskab i den faglige Internationale. Organisatoriske emner dominerede de internationale faglige konferencer i de følgende år – Kristiania (1907), Paris (1909), Budapest (1911) og Zürich (1913).

Generelt styrkedes de faglige organisationer i årene op til Første Verdenskrig, og på den baggrund besluttede kongressen i Zürich i 1913 at opbygge en egentlig faglig Internationale – Den internationale faglige Sammenlutning (eller Den internationale faglige Central, som den blev kaldt i Danmark) som afløser for Sekretariatet i Berlin. Der blev opstillet en bredere målsætning for den nye faglige Internationale: at sikre arbejderbevægelsens uafhængighed, at beskytte og udvide arbejderens rettigheder i alle lande og virke for “broderskab og international solidaritet”. Næste møde var berammet til San Francisco i 1915.⁸ Krigens udbrud i 1914 satte en stopper for alt internationalt samarbejde i den europæiske arbejderbevægelse. For mange af den generation af arbejderledere blev 1914 den store traumatiske oplevelse.

Europæisk fagbevægelse i starten af det 20. århundrede

På tidspunktet for Fagforeningsinternationalens dannelse i 1901 var der dannet centrale landsorganisationer i en række europæiske lande. Men landsorganisationernes rolle, opgaver og kompetence var meget forskellige i de nationale bevægelser.⁹ Trods forskellighederne var der to gennemgående temaer i forbindelse med oprettelsen af de centrale landsorganisationer: Det første var forholdet mellem fagbevægelse og parti, det andet var spørgsmålet om en central konfliktfond: Skulle landsorganisationen bestyre en central konfliktfond? I langt de fleste lande blev landsorganisationen det koordinerende bandledd mellem arbejderpartiet og de faglige organisationer, men uden central konfliktfond.

Det var også tilfældet i det engelske TUC

(Trade Union Congress), der normalt regnes for den ældste af de centrale landsorganisationer. TUC var fra starten i 1868 reelt kun nogle årligt tilbagevendende kongresser. I 1871 besluttede kongressen at vælgte en politisk komite, der skulle fungere mellem kongresserne og permanent varetage fagforeningernes interesser i forhold til parlamentet. The Parliamentary Committee of the T.U.C. blev hermed det centrale nationale organ for engelsk fagbevægelse før Første Verdenskrig. I 1890'erne kom spørgsmålet om en central konfliktfond på dagsordenen, bl.a. foranlediget af en tabt strejke for det ellers så magtfulde maskinarbejderforbund. Der oprettedes en særlig organisation GFTU (General Federation of Trade Unions), som skulle virke for en regulering af kampen for overenskomstmæssige forhold og bestyre en konfliktfond. Flere af de store forbund holdt sig imidlertid udenfor, og GFTU blev aldrig noget stærkt organ. Det var ikke desto mindre de moderate folk i GFTU, der repræsenterede engelsk fagbevægelse i Fagforeningsinternationalen. Det var først efter verdenskrigen, der skete en organisatorisk styrkelse af TUC som engelsk fagbevægelses centralorganisation, med en permanent ledelse, et generalråd og en generalsekretær med eget sekretariat. Det var dette styrkede TUC, der i 1920 indtog formandsposten i den gendannede Amsterdam Internationale.

Frem til 1914 havde den tyske landsorganisations førstemand Carl Legien siddet tungt på Fagforeningsinternationalen. Den tyske landsorganisation – Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands – blev dannet kort tid efter ophævelsen af de berygtede “socialistlove” i 1890, men heller ikke her var den centrale landsorganisation stærk. Tendensen i tysk fagbevægelse gik klart i retning af centralisering på forbundsniveau. I flere toneangivende forbund var der udbredt skepsis over for tanken om en landsorganisation i det hele taget. Forslag om en central strejkefond blev afvist, og hvis ikke landsorganisationen havde en strejkefond, hvad nytte ville den da være til? De faglige landsforbund og industriforbund var ryggraden i tysk fagbe-

vægelse, og de var ikke indstillet på at indbetale til en central konfliktfond.¹⁰ Til forskel fra den engelske fagbevægelse var stemningen blandt de tyske fagorganisationer også for at holde sig uden for det politiske. Politisk var noget, Socialdemokratiet kunne tage sig af. Som i England blev den tyske centralorganisation omorganiseret og styrket efter krigen, fra 1919 under navnet Allgemeiner Deutschen Gewerkschaftsbund (ADGB), efter Legiens død i 1920 med Theodor Leipart som formand.

Med sine godt 2 millioner medlemmer i 1912 var tysk fagbevægelse mere end dobbelt så stor som det engelske GFTU med 900.000 medlemmer, og der var igen et stort spring ned til de nærmeste, Frankrig og Østrig med omkring 400.000. Mens den østrigske organisationsmodel – med Reichgewerkschaftskommission som centralorgan – stort set var overført fra det tyske forbillede, gik udviklingen i Frankrig i en ganske anden retning som følge af de stærke lokale, anti-centralistiske og syndikalistiske strømninger. Den franske Confédération General du Travail, oprettet i 1895, var ikke nogen stærk centralorganisation, heller ikke selv om den i starten af det 20. århundrede sammensluttedes med de så kaldte “arbejderbørser”. Heller ikke i Belgien og Holland, to lande med rimeligt stærke fagbevægelser, var de centrale landsorganisationer særligt magtfulde. Trods fremgang forblev de nationale faglige bevægelser svage i store dele af det sydlige og østlige Europa. Centralorganisationerne i de tre skandinaviske lande var nok dem, der var udstyret med flest beføjelser.¹¹

Der ligger en oplagt pointe i at påpege det forhold, at Fagforeningsinternationalen før Første Verdenskrig var en sammenslutning af landsorganisationer, der i stort set alle europæiske lande udgjorde det svage led i den nationale organisationsbygning. Styrke og kompetence lå i de nationale forbund, altså på forbundsniveau. Hvordan kunne man forvente, at organisationer, som ikke besad synderlig styrke på det nationale niveau, skulle kunne udvise styrke på internationalt niveau?

Genoprettelse af den faglige Internationale efter Første Verdenskrig

Den faglige Internationale blev genoprettet efter verdenskrigen på en kongres i Amsterdam den 28. juli 1919. Under krigen havde det været tæt på et brud mellem de faglige organisationer på henholdsvis Ententens og Centralmagternes side. Der blev afholdt flere kongresser, hvor engelske og franske fagforeningsledere søgte at blive enige om fagbevægelsens stilling til en kommende fredsslutning, og efter en kongres i Leeds i juli 1916 blev der oprettet et kontor i Paris. I Berlin tolkede Carl Legien dette skridt fra de franske og engelske fagforeningsledere som en splittelse af den gamle Internationale, hvilket han skarpt fordømte. Med Legiens ord var der tale om "et brud på Det internationale Forbund som organisation". Som reaktion på konferencen i Leeds indkaldte Legien til en international faglig konference i Bern i december 1916. Her skulle man drøfte det internationale fagforeningsforbunds fortsatte beståen. Konferencen i Bern blev imidlertid ikke til noget, hvilket bl.a. skyldtes at de nordiske fagforeningsledere satte sig imod. De samlede i stedet til en konference i De samvirkende Fagforbunds lokaler i København i november 1916 og foreslog at udskyde den planlagte konference til et senere tidspunkt. Legien var indbudt til konferencen i København, men måtte melde forfald som følge af sygdom. De nordiske ledere ønskede ikke konferencen i Bern så tidligt. De frygtede, at det ville føre til splittelse. I øvrigt var der efter deres opfattelse meget i det udspil til "fredskrav", som var udsendt fra kontoret i Paris, som de kunne gå ind for. Meldingen fra de nordiske ledere og mødet i København var klar: Den internationale fagbevægelse skulle først mødes, når krigen en gang var slut, og der kunne startes på en frisk. Konferencer i Stockholm i juni og i London i september 1917 vidnede om, at krigens fronter også satte sig dybe spor i den internationale fagbevægelse.

Det stod i det mindste klart, at et udspil, der

kunne samle, måtte komme fra neutral side. Det blev svejtserne, der indkaldte til en konference i Bern i februar 1919, som blev optakten til en gendannelse af den faglige Internationale i Amsterdam på en måde, som kunne kaldes en "genoprettelse" af den gamle fagforeningsinternationale og ikke dannelsen af en ny faglig Internationale. I Bern blev der formuleret udkast til både program, organisation og "fredskrav", som blev fremlagt på den internationale konference i Amsterdam i juli 1919. Fjorten lande var repræsenteret ved det stiftende møde i Amsterdam. Ud over repræsentanter for tretten europæiske lande var der mødt tre delegerede fra American Federation of Labor med Samuel Gompers i spidsen, i alt 91 delegerede, der repræsenterede godt 17 millioner medlemmer. Forslagene fra Bern blev udbygget og vedtaget. Det voldte en del vanskeligheder at få valgt ledelse. På forslag af Gompers blev den moderate englænder W. A. Appleton fra General Federation of Trade Unions valgt som præsident med 31 stemmer mod 18 til modkandidaten, hollænderen Jan Oudegeest. Franske Leon Jouhaux blev valgt til vicepræsident med 30 stemmer mod 19 til tyske Legien. Som 2. vicepræsident valgtes belgiske Cornelius Mertens. Som sekretærer valgtes Jan Oudegeest og Edo Fimmen. "Tyskerne udelukkes fuldstændig fra ledelsen", bemærkede en dansk avis.¹² Mødet i Amsterdam efterlod uægtelig det indtryk, at den nye faglige Internationale var Ententens faglige Internationale. I 1919 oprettede Det internationale Fagforbund kontor i Amsterdam.

Oudegeest og Fimmen blev et meget stærkt makkerpar i den nye Internationale. De to hollandske sekretærer repræsenterede hver især fremherskende strømninger i den internationale fagbevægelse i kølvandet på verdenskrigen. Edo Fimmen fra det hollandske transportarbejderforbund hørte til på den radikale fløj i fagbevægelsen. I hans socialistiske bevidsthed stod arbejderbevægelsens sammenbrud i 1914 som det store nederlag. Han var europæer og internationalist om nogen. En ny Internationale måtte ikke gentage

Edo Fimmen, (1881-1942), Formand for det hollandske transportarbejderforbund og sekretær i Det internationale Fagforbund i Amsterdam 1919-1923.

fejlene fra 1914. For ham repræsenterede den nye faglige Internationale et brud med den gamle. Den gamle havde ifølge Fimmen været en Internationale i ord, ikke i handling. Den nye skulle være en Internationale, der både kunne formulere den internationale fagbevægelses politik og føre den ud i livet. Edo Fimmen stod for aktivismen i Det internationale Fagforbund efter Første Verdenskrig.¹³ Oudegeest havde en anden vision. I hans optik var det først og fremmest den nye internationale orden efter verdenskrigen, repræsenteret ved Folkeforbundet, som kunne give den gendannede Internationale en rolle som arbejdernes faglige og politiske talerør i en ny verdensorden, hvor arbejderbevægelsen var kommet til ære og værdighed og kunne blive hørt. Arbejderbevægelsen havde fået en politisk platform, hvor den kunne være med ved

forhandlingsbordet, sidde over for statsledere, og i et internationalt forum gøre arbejderne interesser gældende. Hvor Fimmen repræsenterede aktivismen, stod Oudegeest for "legalismen" – i mangel af et bedre ord. Frem for alt så Oudegeest en ny vigtig rolle for Amsterdam Internationalen i den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) med sæde i Genève.

Begrebet "legalisme" knytter sig til den tænkning, som den amerikanske præsident Woodrow Wilson bragte med sig til fredsforhandlingerne i Paris efter krigen. For Wilson var oprettelsen af det nye Folkeforbund en afgørende sag, og Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) blev en del af folkeforbundssystemet. Hele dette system var et udtryk for den idealistiske – og legalistiske – tænkning omkring internationale konflikter, som Wilson bragte med sig. Den udtrykte en tillid til, i det mindste et håb om, at internationale konflikter kunne løses ad forhandlingens vej, eventuelt gennem voldgift og under alle omstændigheder uden vold. Denne "legalisme" blev også en del af den internationale arbejderbevægelses tankegodt efter krigen – og bliver et hovedtema i den følgende artikel om Internationalens strategiske grundlag. Den passede som fod i hose til den parlamentariske strategi, som den socialdemokratiske arbejderbevægelse havde stået for og stod for i nationalt regi. Ikke desto mindre betød de internationale spørgsmål i den umiddelbare efterkrigstid, at der blev kaldt på aktivismen.

Internationale boykot- og hjælpeaktioner 1919-1923

Den genoprettede faglige Internationale tog nærmest fra dag ét sager op, som gjorde, at den skulle organisere konkrete aktioner. Den første blev boykot-aktionen i 1920 mod den hvide terrorisme i Ungarn. Derefter engagerede den sig i en boykot af våbenforsendelser til de krigsførende parter under krigen mellem den nyoprettede polske stat og det revolutionære Rusland i 1920. Kort tid efter kom hjælpeaktionerne for de nødlidende østrigere

og til Rusland under hungersnøden i starten af 1920'erne. Amsterdam Internationalen søgte her i praksis at omsætte internationalismen i konkrete aktioner. I Amsterdam var Edo Fimmen den centrale aktør, og perioden 1919-23 fik afgørende betydning for den aktionslinje, han stod for. I 1923 var det en desillusioneret Edo Fimmen, der modstræbende drog den konklusion, at de brede arbejdermasser kun i ringe grad var klar til at engagere sig for internationale mål.¹⁴

Ungarn blev Fagforeningsinternationalens første store aktion. For ungarene blev friheden efter det gamle styres fald kortvarig. Den borgerlige republik faldt i 1919 og efterfulgtes for en kort tid af Bela Kuns kommunistiske rådsrepublik, der efter få måneder blev veltet af admiral Horthys styrker, der etablerede det første af mellemkrigsårenes lange række af autoritære regimer. I januar 1920 blev fagforeningerne opløst. I midten af februar blev den kendte fagforeningsleder og redaktør af den socialdemokratiske avis *Somogyi* brutalt myrdet af en gruppe officerer og smidt i Donau. Fagforeningsledere og tidligere rådsmedlemmer, blev arresteret, sat i fængsel eller interneret i fangelejre. Tidligt modtog det Internationale Fagforbunds kontor i Amsterdam rapporter fra Ungarn om forfølgelse af de ungarske fagforeninger, tortur og vilkårlige henrettelser af faglige ledere eller blot folk, der blev mistænkt for at være imod de nye magthavere. En tidligere fange kunne fortælle, at medlemmer af hæren og hjælpe-tropperne havde tvunget sig adgang til de celler, hvor nogle politiske fanger sad indespærret. Soldaterne havde pisket fangerne på grusomste vis. Han kunne også fortælle om en person, der havde været medlem af det lokale arbejdsråd, som var blevet taget til fange af soldaterne og begravet levende. En anden var blevet hængt, og samme skæbne var overgået andre fra det tidligere arbejdsråd. I et andet fængsel havde en fange været vidne til, at nogle fanger var blevet slæbt gennem en kanal, hvor soldaterne havde gennem-boret dem – sikkert med deres bajonetter – og brækket arme og hænder på deres ofre, før

de blev hængt. Den "hvide terror" blev ikke kun udøvet i fængslerne. En jøde kunne berette om soldaters overfald på en tilfældig gruppe af jøder, der blev omringet af soldaterne, slået og derefter berøvet værdigenstande, penge, ure etc. Der var mange rapporter om den slags grusomheder, som indløb til det Internationale Fagforbunds kontor, som udarbejdede en rapport om baggrunden for Internationalens boykot af Ungarn ("Warum die Arbeiter-Internationale Ungarn boykottiert"). Materialet blev offentliggjort i marts 1920, og boykotten indledtes. Al import af varer til og eksport fra Ungarn skulle stoppes, alle post- og telegrafforbindelser indstilles. Ungarn skulle isoleres. En engelsk kommission udsendt af Arbejderpartiet og TUC bekræftede det billede, som fremgik af det Internationale Fagforbunds materiale. Opfordringer til Folkeforbundet om at gribe ind over for terroren og undertrykkelsen i Ungarn forblev virningsløse.¹⁵

Edo Fimmen var "sjælen i boykotten" af Ungarn, som Willy Buschak skriver. Den var klart et vovestykke. "Aldrig før var fagbevægelsen gået sammen om en sådan international aktion imod en stat." Boykotten var "en prøve på den organisatoriske kraft" og "arbejderklassens solidaritetsfølelse i international mållestok", lød det fra Amsterdam. Forholdene i Ungarn og boykotten blev omtalt i beretningen til det Internationale Fagforbunds kongres i London i 1920, hvor man kunne konstatere, at terroren fortsatte uhindret, efter at aktionen var afblæst. "Alle anstrengelser for at gøre en ende på dette skændselsregime har været resultatløse. Så længe det støttes af de nuværende magthavere i verden, kan den herskende klasse i Ungarn – med Ententes beskyttelse og tilladelse – fortsat bekæmpe arbejderbevægelsen og gøre den værgeløs."¹⁶ I hovedsædet i Amsterdam måtte man erkende, at Ungarns modboykot over for Østrig gjorde mere ondt her end den internationale boykot mod Ungarn. Boykotten måtte opgives og Fimmen erkende, at de store ord om den internationale arbejderklassens solidaritetsfølelse skød over

må let. Over for Ungarn var boykotten uden virkning, og så længe Folkeforbundet ikke var villig til at støtte, var aktionen udsigtsløs. Støtten til de ungarske fagforeninger fortsatte, efter at boykotten var indstillet.¹⁷ Var denne første aktion en fiasko eller en halv sejr? Den havde vist den faglige Internationales vilje til at handle, vist at den ville mere end den gamle Internationale før 1914, men nok heller ikke så meget mere.

Efter den ungarske boykot fulgte i 1920 aktionen under den polsk-russiske krig. Frygten for en genopblussen af krigen i Europa blev med ét slag nærværende, da den røde hær trængte de polske tropper tilbage fra russisk jord og snart truede Warszawa. I den situation besluttede det internationale Fagforbund i Amsterdam at standse for al tilførsel af våben og ammunition til de krigsførende magter. "Ikke et tog med ammunition må køre, ikke et skib med krigsmateriel må forlade havne, ikke en eneste soldat må blive transporteret", lød parolen fra Amsterdam. Det var svært at bedømme, hvor meget aktionen udrettede. Der blev kun rapporteret om få tilfælde af arbejdsvægring. Bagefter var polakkerne utilfredse med, at den internationale fagbevægelse ikke havde hjulpet den unge stat mod at blive overløbet af den røde hær. Internationalen mente, at den havde bidraget til at forhindre en ny krig i Europa.

Var de to boykotaktioner tvivlsomme succeser, så var til gengæld de to hjælpeaktioner for de nødlidende arbejdere i Wien og den sultende befolkning under hungersnøden i Rusland ubetingede succeser. For Amsterdam Internationalen var det fire store aktioner i løbet af de første fire efterkrigsår, og denne urolige fase afsluttedes med den internationale krise omkring den fransk-belgiske besættelse af Ruhr distriktet i starten af 1923.

Den franske besættelse af Ruhr distriktet i 1923

I december 1922 stod Amsterdam Internationalen som vært for Verdensfredskonferencen i Haag. Igen var det et af Fimmens initiativer

for at markere den internationale fagbevægelse. Seks hundrede fagforeningsledere, socialister og pacifister mødtes i den hollandske hovedstad. Selv en russisk delegation mødte op, med bl.a. lederen af den røde faglige Internationale Alexander Losowsky. Der blev vedtaget resolutioner om krig mod krigen, dvs. generalstrejke som middel til at forhindre krigen.

Der gik ikke mange måneder, før resolutionerne blev sørgeligt aktuelle. I foråret 1923 besatte franske og belgiske tropper Ruhr, fordi de tyske afbetalinger på krigsskadeserstatningerne ikke kom, som de skulle. Den franske besættelse fremkaldte en storm af fordømmelser, og nogle så faren for en ny krig i Europa rykke tæt på. Fra det Internationale Fagforbund lød der skarp kritik af Frankrig, og fra de faglige landsorganisationer blev der fremsendt protester til den franske præsident. Men var protestskrivelser nok? Hvordan skulle den internationale fagbevægelse reagere? Der blev stillet forslag om en 24 timers generalstrejke. Fra norsk side blev der foreslået et boykot af franske varer. Fra tysk side blev der rettet henvendelse om pekuniær støtte til arbejderne i Ruhrområdet. Spørgsmålet om en aktion imod den franske besættelse blev den store sag i 1923. Fra kontoret i Amsterdam blev der rettet henvendelse til de nationale landsorganisationer for at høre deres holdning til en 24 timers generalstrejke. Hvor alvorligt man så på sagen, fremgik af det brev, som blev sendt til landsorganisationerne – til "de Kammerater der eventuelt skal deltage i Vedtagelsen af en Beslutning". Indholdet af Skrivelsen måtte ikke publiceres:

"Vort bureau er altså af den mening, at en virksom optræden fra arbejdernes side er en ubetinget nødvendighed, og hvis dette ikke sker, vil vi komme i samme situation som i 1914, hvor man fremkom med bebrejdelser over Internationalens stilling. Det er vel ikke nødvendigt at henvise til de farer, der truer arbejderne og det er også overflødig at fastslå, hvilken betydning en kraftig aktion kan have. Det er enhver arbejderorganisations pligt at gøre alt for at foranledige

Folkeforbundets indskriden, så ledes at Frankrig rømmer det besatte distrikt snarest muligt.

Nu er timen kommet, da de mange smukke ord må omsættes i handling, det øjeblik da vore organisationer må bevise og vise, hvilke kræfter de kan indsætte og hvor stærk den internationale ånd er. Nu skal de kapitalistiske regeringer vises, at vore organisationer har et øjemed, og at vore resolutioner kan bringes til udførelse.”

Derfor skulle der fra arbejderklassens side gennemføres en 24 timers strejke “for at foranledige alle regeringer til at gøre deres indflydelse gældende over for den franske regering, for at få Folkeforbundsrådet gjort gældende, så ledes at den uværdige tilstand i Ruhr-distriktet bringes til ophør.” Det blev meddelt, at der havde været før indgående samtaler med “førende personligheder inden for Folkeforbundet”, som havde erklæret sig villige til “at gøre alt for at få den franske regering til at rømme det besatte distrikt.” Det blev understreget, at der skulle handles hurtigt.¹⁸ Skrivelsen, signeret af Oudegeest, efterlod ingen tvivl om, hvilken vægt det Internationale Fagforbund tillagde aktionen. Det var læren fra 1914, der nu igen i 1923 blev sørgeligt aktuel. Internationalen kunne ikke nøjes med resolutioner. Der måtte handles, og ledelsen valgte en 24 timers proteststrejke – både for at gøre indtryk på den franske regering og for at kalde Folkeforbundet på banen.

Tilslutningen var dog behersket. Fra både dansk og svensk side var man imod en 24 timers generalstrejke. Den ville ikke tjene noget formål, mente svenskerne. “Vi finder ikke forslaget velovervejet. En 24 timers “resolutionsstrejke” i lande, som ikke er direkte berørt af sagen, kan jo ikke indebære noget som helst tryk, og en sådan aktion i Tyskland kunne virke direkte skadelig på Tysklands modstandskraft. Efter vores opfattelse bør arbejderne i Ruhrdistriktet iværksætte obstruktion og strejke, ikke bare i 24 timer, men indtil det tvinger franskmændene til at trække deres tropper tilbage. Sådanne strejker af arbej-

derne i Ruhr burde, efter vores mening, støttes af omfattende og varige strejker af arbejderne i Frankrig og Belgien og gennem blokade af transporten til og fra på den ene side Belgien og Frankrig og på den anden side de øvrige lande. Derudover burde der gives økonomisk støtte til arbejderne i Ruhr, så de kan holde strejkerne.” Det var rådet fra svensk side. Svenskerne så intet formål i en 24 timers demonstrationsstrejke.¹⁹

Det internationale Fagforbunds kongres i Bruxelles i 1933. Kongressen besluttede en boykot af tyske varer og produkter efter Hitlers magtovertagelse som protest mod opløsningen af de tyske fagforeninger. Foto: Arbejdermuseet & ABA.

De svenske indvendinger afspejlede formentlig udbredte holdninger hos mange faglige ledere, både i Tyskland og andre europæiske lande. Der blev ikke arrangeret en 24 timers generalstrejke. End ikke i Tyskland blev der organiseret generalstrejke mod be-

sættelsen. De tyske arbejdere i Ruhr nedlagde arbejdet, og Internationalen samlede penge ind til de tyske fagforeninger. Der blev sendt et brev til Folkeforbundet – men altså ikke skredet til handling, selv om skrivelsen fra Oudegeest nok så meget havde pointeret be-

tydningen heraf. Hvor blev generalstrejken af, lød Losowskys spottende spørgsmål fra Moskva? Hele sagen er grundigt belyst i Buschaks bog om Edo Fimmen, som igen var den centrale aktør.²⁰

Sagen fik et personligt efterspil for Fimmen. Han havde i foråret 1923 rejst rundt til møder i Tyskland og talt for aktionen. Han talte også for, at Amsterdam Internationalen og den røde faglige Internationale skulle slå sig sammen om en aktion; og han kom med udtalelser, som kunne så tvivl om, hvorvidt han gik ind for ikke-parlamentariske metoder; og frem for alt havde han ikke rådført sig med de tyske faglige ledere forinden. Også i det Internationale Fagforbund mente mange, at Fimmen var gået for vidt. Der måtte ikke kunne sås tvivl om, hvorvidt de faglige organisationer under Amsterdam Internationalen stod på lovens grund. Formanden for den tyske landsorganisation, Theodor Leipart, ville have fjernet Fimmen fra posten. Den store diskussion kom på hovedbestyrelsesmødet i august 1923, hvor det hurtigt stod klart, at Fimmen måtte gå. Han medgav, at han måske ikke havde handlet så loyalt, som han burde. Han forsikrede, at han havde handlet "i god tro". "Jeg må tilstå, at vores holdning til Ruhr besættelsen var en skuffelse for mig". Han havde været skuffet over, hvor lidt der kom ud af aktionen. Et brev til Folkeforbundet var for lidt. "Jeg kan vel nok indse, at en international generalstrejke ikke var mulig og ikke kunne gennemføres", ikke desto mindre havde man forpligtet sig til "med alle midler at skride ind over for en Ruhr besættelse. Hvis man ikke ville dette, burde man åben og ærligt udtale dette." Hans kritik var ikke rettet mod enkelte personer, men i lige så høj grad "mod masserne. Det har intet formål at vedtage resolutioner på kongresserne, hvis man bagefter ikke har tænkt sig at føre dem ud i livet", sagde han. "Mine taler på kongresserne var ærligt mente og ikke spil for galleriet". Han så imidlertid en almindelig drejning i samfundet "mod højre", og det var baggrunden for, at han inden for det internationale Transportarbejderforbund hav-

de talt for enhed med kommunisterne. Han understregede, hvor vigtigt det var, at de tyske arbejdere holdt sig fri af nationalismen. Det var af afgørende betydning for hele den internationale arbejderbevægelse – lød det nærmest profetisk fra Fimmen.²¹ Han måtte træde tilbage, men blev dog ved med at deltage i det internationale fagforeningsarbejde, fra 1923 som formand for det internationale Transportarbejderforbund.

Efter sin afsked med Det internationale Fagforbund skrev Fimmen en bog om den moderne kapitalisme og den faglige internationalisme – *Vereinigte Staaten Europas oder Europa AG. Ein internationaler Ausblick*. Bogen blev lidt af en bestseller, kom i flere udgaver og på flere sprog. Fimmen konstaterede her, at den moderne storkapital for længst havde sprængt de nationale rammer og ikke længere behøvede staten, mens arbejdernes faglige organisationer stadig koncentrerede sig om den nationale kamp. Fagbevægelsen havde ikke omstillet sig til de nye vilkår, hvor kampen i lige så høj grad var international.²² Det lille skrift kan læses som et politisk manifest og en desillusioneret status over den første aktive fase i Amsterdam Internationalens historie.

Fimmens skuffelse er letforståelig. For ham blev 1923 et "bittert lærår".²³ Kunne det virkelig ikke blive til mere end et brev til Folkeforbundet? Det var da også begrænset, hvad Det internationale Fagforbund havde været i stand til at udrette i den konkrete sag. Ruhr krisen viste imidlertid også dilemmaet for dem, der satte deres lid til den internationale retsorden. Når en stormagt som Frankrig krænkede internationale aftaler, kunne Folkeforbundet intet gøre. Hverken i 1920 – med aktionen mod Horthy – eller i 1923 – under Ruhrkrisen – kunne Amsterdam Internationalen flytte Folkeforbundet, som var styret af stormagtsinteresser. Var disse fire år vidnesbyrd om arbejdernes manglende vilje til at engagere sig for internationale mål, som Fimmen mente? Måske nok, men de viste også noget om et nødvendigt samspil mellem aktivisme og legalisme, således forstået et

at faglige aktioner ikke kunne stå alene? Det tvivlsomme resultat af Ungarn-aktionen viste vel blot, at den internationale fagbevægelse ikke kunne vælte et styre, som nød støtte i det internationale samfund. Havde Folkeforbundet insisteret på et demokratisk styre i Ungarn, kunne den internationale fagbevægelses aktion have støttet et sådant krav. I 1923 var det lige så udsigtsløst at forestille sig, at fagbevægelsen kunne "aktionere" de franske tropper ud af Ruhr. Måske var det korrekt, at det var, om ikke umuligt, så vanskeligt at mobilisere de brede arbejdermasser for "fjerne" internationale mål. Det var imidlertid ikke nødvendigvis den eneste lærelære af disse års store kampagner.

International støtte til nationale lønkampe

Efter Ruhrkrisen og den tyske Marks krise i årene 1923-24 fulgte i midten af 1920'erne nogle forholdsvis rolige år, godt hjulpet på vej af Locarnoaftalen i 1925. Som led i den økonomiske stabilisering søgte flere lande at genindføre guldstandard, ud fra en drøm om at vende "tilbage til det normale", dvs. verden før 1914. Deflationspolitik var baggrunden for storkonflikten i Danmark i 1925 og generalstrejken i England i 1926, som rejste den helt generelle problematik om Internationalen som organisator af international støtte til nationale lønkampe.

I Amsterdam havde Det internationale Fagforbund fra et tidligt tidspunkt fulgt udviklingen af den engelske minearbejderkonflikt. Da de langstrakte forhandlinger om arbejdsforholdene i minerne brød sammen, og generalstrejken blev etableret i maj 1926, skulle det vise sig, at lederne af TUC nok havde opfordret arbejderne til at stå fast og holde ud – "stand firm" – men ikke havde forberedt sig godt nok på en generalstrejke. Den konservative regering og arbejdsgiverne var langt bedre forberedt på en storkonflikt end fagbevægelsen. Efter godt en uges forhandlinger lå der en aftale, som TUC's forhandlingsudvalg anbefalede minearbejderne. Minearbej-

derne sagde nej til forslaget, mens TUC's hovedbestyrelse accepterede det og hævdede generalstrejken. Konflikterne i minerne fortsatte. Først i november var de sidste lokale forhandlinger afsluttet.²⁴ Da TUC og fagforbundene mødtes på en konference i London i januar 1927 for at diskutere generalstrejken, lød der hård kritik af landsorganisationen. TUC lederne fik dog vedtaget deres beretning – med 2.840.000 stemmer mod 1.093.000.²⁵ Indtrykket var dog klart, at TUC ikke havde haft en heldig hånd under generalstrejken i 1926.

En delegation fra TUC med Citrine, Hicks og Purcell i spidsen havde i slutningen af maj været i Amsterdam for at tale om økonomisk støtte. På det tidspunkt var generalstrejken afsluttet, men 800.000 minearbejdere var endnu omfattet af strejker. Dertil kom vanskelighederne for de organisationer, der havde deltaget i generalstrejken, ud over de 1½ million arbejdere, der havde været arbejdsløse i længere tid. Af en orientering fra TUC til organisationerne i Det internationale Fagforbund fremgik det direkte, at landsorganisationen ikke havde været forberedt på den generalstrejke, som man selv havde erklæret.

"Det fremgik i alt fald af de engelske repræsentanters forklaringer, at organisationerne på grund af den store vedvarende arbejdsløshed i finansiel henseende ikke var forberedt på storkampen, der egentlig brød ud mod fagforeningernes vilje, derfor kunne de fleste organisationer fra begyndelsen enten ikke udbetale understøttelse eller også kun ringe understøttelse. I hvert tilfælde er de fleste organisationers kasser tomme, hvilket har til følge, at gennemførelsen af den løbende organisationsvirksomhed lider herunder."²⁶

Derfor var der behov for økonomisk støtte, konkret ønskede de engelske udsendinge i maj et lån af Det internationale Fagforbund. Det affødte en længere diskussion om, hvorvidt Det internationale Fagforbund overhovedet kunne optage lånet. Det principielle spørgsmål var dog, om det i det hele taget

var Internationalens opgave at redde kasterne ud af ilden for en landsorganisation, der ikke havde forberedt sig ordentligt? Det hele kompliceredes af, at engelsk fagbevægelse i tiden op til generalstrejken havde søgt en tilnærmelse til de russiske fagforeninger, endog oprettet en engelsk-russisk samarbejdskomite, og at den Røde faglige Internationale under generalstrejken tilbød et større støttebeløb, som de engelske fagforeninger dog takkede nej til. Da man på et repræsentantskabsmøde i Amsterdam i januar 1927 gjorde resultatet op, nævntes et beløb på godt 275.000 hollandske gylden til generalstrejken, godt 1.3 millioner gylden til minearbejderne og et lån på lige knap 1 million. Purcell havde udtalt "sin hjerteligste tak for den udmærkede og storslåede understøttelse". Efter hans opfattelse måtte hjælpeaktionen betragtes "som et glimrende eksempel på international solidaritet, så meget mere som man er bekendt med, hvor stor arbejdsløsheden er i de forskellige lande."²⁷

Den engelske generalstrejke gjorde det påkrævet at få afklaret Det internationale Fagforbunds rolle som organisator af international støtte under faglige storkampe. Frem til kongressen i Paris i 1927 arbejdede sekretariatet med spørgsmålet: I hvilket tilfælde og hvordan skulle Det internationale Fagforbund støtte lønkampe i enkelte lande? Sekretariatet i Amsterdam havde for så vidt allerede før den engelske generalstrejke forhørt sig hos medlemsorganisationerne om regler og praksis for at støtte faglige konflikter i de forskellige lande. Fra kontoret i København beskrev De samvirkende Fagforbunde danske regler. Enhver organisation, som ville opsiges en overenskomst for at få højere løn eller andet, skulle forud indhente sanktion fra De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg, hvis den ønskede støtte fra landsorganisationen under en eventuel strejke. Når den havde fået sanktion fra forretningsudvalget, blev forbundet støttet med 10 kr. om dagen pr. strejkende medlem (for fuldt betalende medlemmer), dog med den indskrænkning, at der ikke blev givet strejkeunderstøttelse for den

første uge og ikke for et antal medlemmer, der svarer til 2 % af organisationens medlemsantal. Der var faste regler: Landsorganisationen gav støtte til godkendte strejker, der omfattede mere end 2 % af medlemmerne og varede længere end en uge. De små lønbevægelser måtte de selv klare. Det viste sig imidlertid ud fra den lille snes svar, der kom ind, at Danmark var det eneste land med faste regler. I langt de fleste andre lande, var det de nationale forbund, der støttede konflikter økonomisk; i nogle lande var det praksis, at landsorganisationen gav støtte under større aktioner.²⁸ Hermed er vi så ledes tilbage ved problematikken om sammenhængen mellem de nationale faglige bevægelses struktur og den internationale organisering.

På repræsentantskabsmødet i december 1925, dvs. mens minekonflikten i England endnu var under opsejling, tog man den første grundige diskussion om principper for international støtte under faglige konflikter. Det måtte være en forudsætning for indgriben, at der var tale om større lønbevægelser, som organisationerne ikke selv kunne bære, at konflikterne omfattede flere fag, at støtteaktioner kun omfattede medlemmer af Det internationale Fagforbund, og at den blev organiseret gennem Det internationale Fagforbund.²⁹ I det oplæg om konfliktstøtte, som blev udarbejdet til kongressen i Paris i 1927, var der indsamlet oplysninger om tidligere støtteaktioner: 15 hjælpeaktioner var opført, herunder støtten til den svenske storstrejke i 1909 og storlockouten i Norge i 1911 før krigen og efter krigen bl.a. støtteaktionerne til Østrig (1919-20), Rusland (1921-23), Tyskland (1923), Danmark (1925), Indien (1925) og England (1926). Det var de store aktioner, som Den faglige Internationale havde været involveret i. Generalsekretær Johannes Sassenbach præsenterede oplægget i Paris. Der sondredes mellem de to former for støtte: 1) økonomisk understøttelse, og 2) økonomiske forholdsregler gennem at afbryde forbindelser med landet, forhindre import og eksport, boykot af varer fra det pågældende land – og ellers svarede indstillingen til de før nævnte.³⁰

Der er ikke grund til at gå i detaljer med oplægget eller beslutningerne i Paris. Men et indlæg i det norske *Arbeiderbladet* om debatten på kongressen i Paris slår r præcist ned på de principielle sider af problematikken. "Det lader til", skrev avisen, "at mange, når de skal bedømme nødvendigheden af en faglig internationale, udelukkende ser den som en reassurandør under faglige konflikter, men dette er et fuldstændig fejlagtig syn", mente avisen. En international faglig sammenslutning skulle ikke tage sig af økonomisk understøttelse under faglige konflikter med mindre der var tale om meget store konflikter. International strejkestøtte hørte hjemme under forbundsinternationalerne, skrev avisen og påpegede så også det vigtige problem, der lå i gøre landsorganisationerne til de centrale organer på det område.

"Ganske vist er det sådan, at der er oprettet faglige landsorganisationer i de fleste lande, men disse har ingen myndighed til at udskrive kontingent til konflikter eller pligt til at udbetale understøttelse til dem, der er i strejke. Det er de enkelte forbunds egen sag at tilvejebringe understøttelse til konflikter. Yder et forbund hjælp til et andet forbund, som er i konflikt, sker det helt frivilligt. Men som allerede nævnt, i visse situationer må Den faglige internationale også kunne træde til."³¹

Derfor havde Internationale vedtaget nogle principper for international støtte under faglige konflikter. Ikke desto mindre satte avisen fokus på et af de centrale problemer i Det internationale Fagforbunds organisation, nemlig at den var en sammenslutning af organisationer, som i stort set alle lande var uden større kompetence i lønkampe. Skulle konfliktunderstøttelse være en af Internationalens primære opgaver eller blot noget, der kunne gribes til i undtagelsestilfælde? Der blev vedtaget retningslinjer på kongressen i Paris i 1927, men organisering af økonomisk støtte til faglige storkampe blev ikke en hovedopgave for Internationalen.

Den internationale fagbevægelse og kampen mod fascisme og nazisme

Ingen kunne derimod være i tvivl om, at kampen mod regimer, der undertrykte fagbevægelsen og krænkede eller fjernede grundlæggende faglige rettigheder, måtte være en hovedopgave for Amsterdam Internationalen. Allerede mens den engelske storkonflikt optog sindene, var Internationalens stilling til den italienske fagbevægelse kommet på dagsordenen. Italien blev fra 1925-26 en vigtig og principiel sag for den Faglige Internationale, og den kom til at volde vanskeligheder. Mussolini havde omkring 1924 cementeret fascisternes magt i Italien, og efter et års tid gik fascisterne i gang med at omdanne de frie fagforeninger til korporative statsorganer. Allerede forinden havde den italienske centralorganisation (CGL) søgt Amsterdam Internationalen om økonomisk støtte. På initiativ fra sekretariatet i Amsterdam havde de faglige sekretariater forhørt sig om, hvor mange faglige organisationer der stadig havde kontakter til de italienske organisationer, og det viste sig, at forbindelsen til Italien i vid udstrækning var kappet over. I 1926 blev loven om den korporative organisation sat i værk, og forfølgelsen af de uafhængige faglige organisationer intensiveret. Efter nogle måneder med grov fascistisk vold og undertrykkelse, besluttede den italienske landsorganisation i starten af 1927 at forlægge residensen til udlandet. Der blev etableret et eksilkontor i Paris, som opretholdt kontakten til Italien gennem et netværk af lokale tillidsmænd og hemmelige klubber. Eksilorganisationen ville fortsat stå som medlem af Det internationale Fagforbund og virke for dets principper i Italien.

Hvordan skulle Det internationale Fagforbund støtte den italienske fagbevægelse? En boykot af italienske varer ville være umulig. Fra Schweiz lød forslag om at indstille fællesrejser til Italien. Snart blev problemet konkretiseret til et spørgsmål om, hvem der skulle yde økonomisk understøttelse af det italienske eksilkontor i Paris. Det skete i star-

ten gennem indsamlinger blandt emigrerede italienere i Frankrig og det internationale bygningsarbejdersekretariat, men her mente man, at det var en opgave for Det internationale Fagforbund. Der blev afholdt en konference om sagen i Paris den 27. oktober 1927, og senere drog Walter Citrine og Johannes Sassenbach på rund-rejse i Italien i december 1928 for ved selvsyn at tage bestik af situationen.

Walter Citrine har i sin selvbiografi fortalt om rejsen til Italien. I Milano mødtes de med både fagforeningsfolk, menige fagforeningsmedlemmer og helt almindelige italienere i Milano, Rom, Genua og andre steder. "De fleste levede i fattigdom og fare. Vi måtte arrangere vore møder med yderste omhu og hemmelighed, af hensyn til vore venners fysiske sikkerhed. Vi var lamslået over de økonomiske og moralske forhold, vi mødte. Vi kom til den konklusion, at der var formidable risici forbundet med kommunikationen til og fra kontoret i Paris." Først senere så de klare tegn på, at de blev overvåget af politiet. Da havde de dannet sig et klart indtryk af forholdene. De fik til fulde bekræftet den opfattelse, at fascismen ikke var noget godt for hverken arbejdere eller andre; "men vi så intet håb om, at det fascistiske system ville bryde sammen undtagen i en forfærdelig krig." Konklusionerne var klare:

1. Det fascistiske regime var stabilt, og der var ingen udsigt til, at det ville blive væltet af arbejderklassens revolutionære tiltag.
2. Enhver forandring ville være gradvis og ville være lempelser i retning af mere frihed.
3. Arbejderklassen havde ingen reel stemme i de fascistiske sammenslutninger, og derfor ville arbejderne heller ikke acceptere de fascistiske korporationer som permanente.
4. Paris-kontoret var ikke til meget nytte under de givne betingelser.³²

Sikkert tilbage i Amsterdam rapporterede Citrine og Sassenbach om deres indtryk. Det stod slemt til, men de håbede, det ville blive bedre! Eller som der stod i beslutningen: Hovedbestyrelsen gav "udtryk for det bestemte

håb, at den kulturelle tanke om fagforeningernes frihed med tiden også vil vinde sejren over fascismen ..."³³

Trods den negative vurdering af Paris-kontoret anerkendte Amsterdam Internationalen dog senere kontoret som eneste legitime repræsentation for de italienske fagforeninger. Man erkendte i Amsterdam, at der ikke kunne udføres normalt fagforeningsarbejde under Mussolinis styre. Der kunne kun være tale om "undergrunds aktiviteter" med henblik på at fastholde "idealerne om en fri fagbevægelse" til bedre tider. Paris-kontoret blev så ledes fortsat støttet og kontaktnettet i Italien opretholdt.³⁴ For så vidt blev den italienske fagbevægelse en generalprøve på den langt vanskeligere problematik i 1933, da det var den tyske fagbevægelse, der kom i fokus.

Nazismens sejr i Tyskland og den "tyske boykot" i 1933

Nazismens sejr i Tyskland i 1933 blev et afgørende vendepunkt i Den faglige Internationales historie. Den nazistiske magtovertagelse, væltede fundamentet under Det internationale Fagforbund. Kontoret var i hast flyttet fra Berlin allerede i månederne forinden. Men Internationalens største medlemsorganisation forsvandt fra den ene dag til den anden – og dermed også en tredjedel af Internationalens økonomi. I den internationale fagbevægelse var man ikke i tvivl om betydningen af nazismens sejr i Tyskland. På repræsentantskabsmødet i IFC i Zürich i april 1933 kaldte Walter Citrine det for "det mest kritiske øjeblik" siden verdenskrigen, "efter at fascismen foruden Italien, Polen, Ungarn, Balkanlandene osv. nu også har erobret Tyskland". Under Hitler blev arbejderklassen "brutalt undertrykt og terroriseret" og fagforeningerne berøvet "enhver aktionsmulighed", udtalte Citrine. Kampen mod fascismen og situationen i Tyskland var hovedpunkt på dagsordenen. Generalsekretær Schevenels slog fast, at fascismen "gennem overtagelse af magten i Tyskland havde erobret det første store industriland" og dermed samtidig et land, som i årtier havde haft

“en som forbillede anerkendt arbejder- og fagbevægelse”. Der blev vedtaget en resolution om “Kampen mod fascismen”, og Den Faglige Internationale flyttede hovedsædet til Paris.³⁵

Forud var gået mange diskussioner om, hvad Internationalen skulle gøre. Alle var strandet på, at Th. Leipart havde ment, at Internationalen intet skulle gøre. Leipart mente, at en aktion fra Det internationale Fagforbunds side blot ville gøre ondt værre. Hvis de tyske fagforeninger derimod afskar forbindelsen til Internationalen – og til det tyske Socialdemokrati – og alt i alt gjorde så lidt som muligt, som kunne udfordre nazisterne, ville de nok få lov at eksistere videre, håbede Leipart. Det var en vanskelig problematik: I Internationalen var det holdningen, at noget burde gøres – en boykot var på tale. Men på tysk foranledning holdt man sig tilbage, afventede og håbede; og da håbet brast, og noget skulle gøres, var det for sent. Forløbet op til den nazistiske magtovertagelse og fagforeningernes opløsning samt de efterfølgende diskussioner er grundigt behandlet i Geert Van Goethems bog.³⁶ Her lægges også den principielle problematik frem: Var det rigtigt, at Internationalen overlod beslutningen om kampen mod nazismen til de tyske fagforeningsledere? Burde Internationalen have insistet på, at den tyske problematik ikke var et rent tysk anliggende, men vedkom alle?

Da Internationalens bestyrelse mødtes godt en måned senere i det nye hovedsæde i Paris, protesterede man mod fængslingerne af de tyske fagforeningsledere og enedes om at fremlægge et forslag om “en moralsk og materiel boykot af Tyskland” for den forestående kongres i Bryssel.³⁷ Man gik ligeledes i gang med en diskussion om reorganisering af Det internationale Fagforeningsforbund, i og med at de tyske fagforeninger nu ikke længere var med. Dertil kom diskussionerne om den illegale organisering af fagforeningsarbejdet. Skulle Det internationale Fagforbund påtage sig opgaven med organisering af de illegale faglige celler og i bekræftende fald hvordan. Schevenels talte stærkt herfor og gik i gang med opgaven.

Forslaget om en boykot af Hitler Tyskland blev vedtaget på kongressen i Bryssel i august 1933 – i samarbejde med den politiske Socialistiske Internationale.³⁸ Kongressen besluttede en “almindelig boykot af tyske varer og produkter” og opfordrede også til at sende “rundelige bidrag” til Matteotti-Fonden.³⁹

I september 1933 gik Amsterdam i gang med at organisere aktionen. Der blev udsendt skrivelser til de tilsluttede organisationer om: 1. At organisere – gerne i samarbejde med partiet – en permanent (national) boykot-komite med en afdeling for presse og propaganda og en afdeling for efterforskning med henblik på at organisere selve boykotten af tyske varer og tjenesteydelser; den skulle opstille og offentliggøre lister over de tyske varer, som skulle omfattes af boykotten. 2. At søge for at aktionen blev effektiv og “fuldstændig”. 3. At søge for propagandaen i den socialistiske presse. 4. At gøre det til en pligt for alle organiserede at holde sig fra tyske varer m.m. 5. At søge for at propagandaen ikke kun når aviser og presse, men også kommer ud til købmænd og handlende. 6. Den direkte og indirekte sabotage kunne – uden dog at skulle proklameres offentligt – tages i anvendelse; man skulle ikke holde sig tilbage fra at sabotere boghandlere, biografer, der offentliggjorde nazistiske værker, eller at sabotere sportsarrangementer, hvor nazister deltog. I kontoret i Paris forventede man, at de nationale hovedorganisationer ville organisere den systematiske boykot.⁴⁰

I København virkede De samvirkende Fagforbund ikke alt for ivrig efter at kaste sig ud i boykotaktionen. De samvirkende Fagforbund modtog flere skrivelser fra IFC, hvor man blev bedt om at fremsende det ønskede materiale om boykot-aktionen mod Tyskland. Så sent som den 16. februar 1934 kom endnu en rykker. Da IFC fremlagde sin første store beretning om boykottens forløb i de forskellige lande, var der intet dansk bidrag. Derimod tilsluttede den svenske landsorganisation sig den internationale boykot af Hitler Tyskland. I et cirkulære til alle forbundsstyrelser, afdelinger og medlemmer opfordredes til ikke at købe

tyske varer. Diktaturtanken var "uforenelig med arbejderklassens interesser", stod der i cirkulæret. "Ved demokratiets forsvar bør derfor alle sentimentale hensyn falde. Boykotvåbenet er det eneste effektive middel, som under de nuværende forhold kan komme i anvendelse." Fra norsk side blev der presset på for at få en fælles nordisk optræden til støtte for de tyske arbejdere bragt i stand. Det norske LO og det norske Arbeiderparti indbød i juni 1933 til en fælles konference. I overvejelserne indgik også "en almindelig købeboykot af tyske varer". Fra dansk side henholdt man sig til, at spørgsmålet skulle behandles på kommende møder i den nordiske samarbejdskomite og de internationale kongresser i IFC og SAI.⁴¹

På Det internationale Fagforbunds repræsentantskabsmøde i Weymouth i august 1934 blev der fremlagt en udførlig redegørelse for boykotaktionen. Det blev understreget i rapporten, at man ikke gjorde sig illusioner om at kunne knække en økonomisk stormagt som Tyskland. Aktionen var primært tænkt som "et moralsk våben" mod et regime, der havde knægt foreningsretten og delagt den tyske fagbevægelse. Herefter fulgte en oversigt over boykotaktiviteter i de forskellige lande.⁴² Det fremgår af materialet fra Det internationale Fagforbund, at der blev taget en række initiativer til boykot af Tyskland, men også, at kontoret i Paris ikke var det samlende organisatoriske centrum i aktionerne.

Sideløbende med boykotaktionen søgte generalsekretær Schevenels at få organiseret et netværk af socialdemokratiske fagforeningsceller i Tyskland. Men vilkårene var vanskelige. Gestapo var mere effektiv end det italienske politi, når det gjaldt om at infiltrere og optræde illegale faglige aktiviteter. Denne side af Det internationale Fagforbunds virksomhed for at organisere et anti-nazistisk fagligt arbejde i Tyskland er grundigt beskrevet af Geert Van Goethem.⁴³

Den nazistiske magtovertagelse og opløsning af tysk fagbevægelse i 1933 rev imidlertid tæppet væk under Amsterdam Internationalen, som måtte erkende, at aktionernes tid

var forbi, man måtte nøjes med resolutionerne.

Afslutning

Amsterdam Internationalen blev en mere aktiv faglig Internationale end det internationale faglige sekretariat før 1914 havde været. Ved flere lejligheder søgte den at omsætte ord i handling. Nok var de to første aktioner mod den hvide terror i Ungarn og den polsk-russiske krig ikke ubetingede succeser, men de to hjulpeaktioner til fordel for Østrig og Rusland viste dog, at den internationale fagbevægelse kunne mobiliseres for humanitære mål. Det spillede også en rolle, at Amsterdam Internationalen i sammenligning med Fagforeningsinternationalen før 1914 virkede ud fra et bredere fagligt og politisk program og derfor også kunne gøre fredskampen til en del af fagbevægelsens internationale kamp. Fimmens tidlige exit fra hovedkontoret i Amsterdam var imidlertid også et vidnesbyrd om problemerne med disse aktioner, som viste sig vanskeligere end forudset og rejste principielle spørgsmål. Var det for hasarderet at forsøge en boykot som våben imod en stat (Ungarn), som Internationalen gjorde i 1920? Var det overmod at forestille sig en international demonstrationsstrejke mod den franske besættelse af Ruhr i 1923? Var en boykot mod Tyskland i 1933 det rette modsvar på den nazistiske stats undertrykkelse af tysk fagbevægelse? Og var det rigtigt at lade tysk fagbevægelse afgøre, om der skulle tages aktive skridt for at bekæmpe den nazistiske trussel på et tidligt tidspunkt? Det kan diskuteres, men det kan næppe overraske, at Amsterdam Internationalen ikke kunne vælte Horthys styre i Ungarn i 1920 eller Hitler regimet i 1933-34, når det internationale samfund, repræsenteret i Folkeforbundet forholdt sig passivt og accepterede de anti-demokratiske regimer. Edo Fimmen drog den pessimistiske og desillusionerede konklusion, at de brede arbejdermasser ikke kunne mobiliseres for internationale mål. Utvivlsomt havde Fimmen en pointe, men den rummede ikke nødvendigvis

hele sandheden. Må ske viste forløbet af de aktioner, som har været omtalt i denne artikel, i lige så høj grad nødvendigheden af et samspil mellem aktivisme og legalisme. Langt hen var aktionerne da også tænkt som presion på Folkeforbundet. Nok var den europæiske og internationale fagbevægelse styrket efter Første Verdenskrig, men faglig aktivisme kunne ikke stå alene, hvis det internationale samfund, repræsenteret ved Folkeforbundet, forholdt sig passivt og reelt accepterede brud på aftalerne fra Paris i 1919.

Noter

1. Geert Van Goethem, *The Amsterdam International. The World of the International Federation of Trade Unions (IFTU), 1913-1945*, Ashgate 2006.
2. Søren Federspiel, "Fagforeningsinternationalen og DsF til 1914", *Årbog for arbejderbevægelsens historie* 8, 1978, København, SFAH.
3. Lewis L. Lorwin, *Labor and Internationalism*, 1929.
4. Marcel van der Linden, *Transnational Labour History. Explorations*, 2003, Amsterdam. Marcel van der Linden (ed.), *The International Confederation of Free Trade Unions*, 2000, Amsterdam.
5. Det drejer sig om 25 kasser i LO-Arkivet, ABA, med numre fra 554 til 578 – kronologisk med start under Første Verdenskrig og afsluttende i 1940.
6. Vedr. kildegrundlaget se Walther Schevenels, *Forty-Five Years. International Federation of Trade Unions 1901-1945*, 1956, pp. 7-9 og Geert Van Goethem, *The Amsterdam International*, 2006, pp. 4-8.
7. Erste Internationale Konferenz der Sekretäre der Landesorganisationen der Gewerkschaften in Kopenhagen am 21. August 1921. Den internationale Faglige Central, kasse 562, læg 24.
8. Michel Dreyfus, "The Emergence of an International Trade Union Organization", 2000, p. 61.
9. Jeg støtter mig til bidragene i Marcel van der Linden & Jürgen Rojahn (eds.), *The Formation of Labour Movements 1870-1914*, 1990, E. J. Brill, (2 vols).
10. Klaus Schönhoven, *Expansion und Konzentration. Studien zur Entwicklung der Freien Gewerkschaften im Wilhelminischen Deutschland 1890 bis 1914*, Klett-Cotta, Stuttgart 1980, p. 269 f.
11. Legiens årlige beretninger fra 1902 og frem er en udmærket kilde til udviklingen i medlemstal i de tilsluttede lande. En god oversigt findes i udgivelsen fra svensk LO: *Facföreningsrörelsen i Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, England och Frankrike jämte Specialutredningar för Sverige* (1912), 1 og 2. Se også Marcel van der Linden & Jürgen Rojahn (eds.), *The Formation of Labour Movements 1870-1914*, 1990.
12. Den internationale Faglige Central, kasse 555, læg 3: International Fagforeningskonference i Amsterdam 28. juli 1919 med programmer, skrivelser, tryksager og avisudklip.
13. Willy Buschak, *Edo Fimmen: der schöne Traum von Europa und de Globalisierung – eine Biographie*, 2002.
14. Willy Buschak, *Edo Fimmen*, 2002, p. 114.
15. Den internationale Faglige Central, kasse 554, læg 9: Boykotting i Anledning af den hvide terrorisme i Ungarn 1919-20.
16. Den internationale Faglige Central, kasse 555, læg 26: London-Konferencen 22.-27. November 1920, Bericht über die Weltlage und die Internationale Gewerkschaftsbewegung, s.2-3. En kort sammenfatning af Ungarn-aktionerne i Walther Schevenels, *Forty-Five Years International Federation of Trade Unions*, 1956, p.115-16. Grundig gennemgang i Willy Buschak, *Edo Fimmen*, 2002, pp. 60-64, citater p. 61.
17. Den internationale Faglige Central, kasse 556, læg 2: Støtte til fagorganisationer i Ungarn. December 1920.
18. Den internationale Faglige Central, kasse 558, læg 1: Frankrigs besættelse af Ruhr-Distriktet. Forår 1923. Citat fra den danske oversættelse af brevet af 18. januar 1923 i DsF-arkivet
19. Skrivelse af 24. januar 1923 fra Landsorganisationen i Sverige til Det internationale Fagforbund i Amsterdam. Den internationale Faglige Central, kasse 558, læg 1.
20. Willy Buschak, *Edo Fimmen*, 2002, pp.83-95.
21. Den internationale Faglige Central, kasse 558, læg 4: Hovedbestyrelsesmøde 3.-4. August 1923, s. 9-15.
22. Willy Buschak, *Edo Fimmen* (2002), pp. 115-132.
23. Willy Buschak, *Edo Fimmen* (2002), p.115.
24. *The General Strike 1926*, ed. Jeffrey Skelley, London 1976, pp.405-412 (kronologisk oversigt).
25. Den internationale Faglige Central, kasse 565, læg 11.
26. Den internationale Faglige Central, kasse 564, læg 18: Johannes Sassenbach: "Til Underretning for de tilsluttede Landscentraler og Udvalgsmedlemmer" og Protokol fra mødet den 31. maj 1926 i Amsterdam.
27. Den internationale Faglige Central, kasse 565, læg 6, Repræsentantskabsmøde januar 1927..
28. Den internationale Faglige Central, kasse 561, læg 32 og 34.
29. Den internationale Faglige Central, kasse 562, læg 24: referatet fra repræsentantskabsmøde 4.-5. december 1925.
30. Den internationale Faglige Central, kasse 566, læg 8 vedr. Den 4. Internationale Kongres i Paris. Oplæg: Internationale Hilfe bei Lohnkämpfen.
31. Den internationale Faglige Central, kasse 566,

- læ g 7 og 8 vedr. Den 4. Internationale Kongres i Paris. Se læ g 8 med avisudklip: "Den faglige internationale", i *Arbejderbladet*, 2.9.1927.
32. Lord Citrine, *Men and Work* (1964), pp. 265-66.
33. Den internationale Faglige Central, kasse 569, læ g 26: Uddrag fra sekretariatets beretning for perioden september 1928 – april 1929.
34. Walther Schevenels, *Forty-Five Years International Federation of Trade Unions* (1956), pp. 198-99.
35. Repræsentantskabsmøde i IFC, Zürich 9.-11. april 1933, se: *Arbejderen*, 1932-33, s.201-2.
36. Van Goethem, *The Amsterdam International* (2006), pp. 193-228.
37. "Internationalerne og Stillingen i Tyskland", *Arbejderen*, 1932-33, p.236.
38. Den internationale Faglige Central, kasse 574, læ g: Den Internationale faglige Kongres i Bryssel, 30. juli – 3. August 1933.
39. Den 6. ordentlige internationale faglige Kongres, *Arbejderen*, 1933-34, pp.33 ff
40. Skrivelse af 18. september 1933. Den internationale Faglige Central, kasse 573, læ g 490, "Boycott over for Tyskland".
41. Skrivelser af 27. juli 1933 (fra Oslo), den 1. august og den 11. august 1933 (fra Kbh.)
42. "Der Boykott gegen Hitler-Deutschland". Fortrolig rapport til Det Internationale Fagforbunds repræsentantskabs møde i Weymouth, 27.-28. august 1934. Den internationale Faglige Central, kasse 575, læ g 506.
43. Geert Van Goethem, *The Amsterdam International* (2006), pp. 197-215.

Abstract

Knud Knudsen: Trade Union Internationalism before the Second World War, *Arbejderhistorie* 3/2011, s. 41-62.

Internationalism has been a fundamental part of the political basis of the socialist labour movement. This article focuses on the trade union internationalism before the Second World War or more precisely the Amsterdam International (International Federation of Trade Unions, IFTU). The main question raised is why it was not possible to organize working class trade union internationalism in an effective form after the First World War. To many socialists the collapse of the international labour movement in the summer of 1914 was a very shocking and painful experi-

ence. After the war they wanted to build up internationalism, not only in words and resolutions but also in action. Why was this unsuccessful or at any rate only partially successful? Here an attempt is made to come up with an answer to this through a study of some of the actions the Amsterdam International tried to organize in the inter-war years – including the following: the boycott in 1920 of the Hungarian regime of Horthy, action to stop the supply of armaments during the Russo-Polish War of 1920, debates surrounding the Ruhr Crisis in 1923, together with support given to the trade union fight against fascism and Nazism in Italy and Germany respectively.

Firstly, part of an explanation for the weakness of the Amsterdam International can be found in the organizational relations: that it was composed of separate national organizations, which generally everywhere represented the weak link in the national labour movement. Secondly, to a degree the Dutch socialist Edo Fimmen is right in giving a fundamental reason for a lack of success as being due to the difficulty of mobilizing ordinary workers in international activities or campaigns. Thirdly, attention is drawn to the central problem faced by the International Federation of Trade Unions in its fight both against "the white terror" in Hungary and against fascism in Italy and Nazism in Germany, that it was action directed at states that the international community – in the form of the League of Nations – refused to condemn. The objective of a whole number of the actions of the IFTU was in reality to persuade the League of Nations to intervene with respect to the regimes that infringed democracy and the peace agreements from 1919, but when it came to the concrete actions of the Amsterdam International they received no support from either the ILO or the League of Nations.

Knud Knudsen,
lektor ved Historie, Aalborg Universitet
email: kk@cgs.aau.dk, tlf: 98 18 29 61